

знаходиться в найтіснішому залежності від волі близьких людей.

Як вірно зазначає дослідник цієї проблеми В. В. Кулапов, головна складність полягає у визначенні тих критеріїв, які дозволяють встановлювати досягнення мінімуму інтелектуальних і вольових здібностей, притаманних соціально зрілій людині. Адже абсолютно очевидно, що цей мінімум не може з'являтися у всіх в один і той же, суворо фіксований момент життя. Тому право, прагнучи до визначеності, замість того, щоб вирішувати це питання кожен раз в індивідуальному порядку, встановлює для всіх певний стандарт, хоча і допускає можливість відхилень від нього. Фактично, на думку В. В. Кулапова, встановлення єдиного віку настання повної правосуб'єктності являє собою не що інше, як юридичну фікцію [3].

При цьому, нагадаємо, громадянин України має конституційні права і свободи з моменту народження. Однак реалізація і конкретизація прав і обов'язків і, як наслідок, придбання спеціальних правових статусів і розвиток індивідуального правового статусу пов'язане з досягненням певного віку. Безумовно, що з моменту народження реалізуються такі конституційні права, як право на життя, право на охорону здоров'я, право на житло, право на спадкування.

Наука цивільного права особливо вивчає вплив віку на правосуб'єктність. Цивільна правосуб'єктність неповнолітніх, як загальна категорія конкретизується в деяких нормативних правових актах.

Наприклад, при розірванні шлюбу між батьками малолітнього, місце проживання дитини визначається місцем проживання того з батьків, з ким залишається проживати дитина. Але, якщо між батьками не досягнута згода з цього приводу, проживання дитини з одним із батьків не тягне за собою автоматично втрату його права на житлову площу другого батька, якщо він вже придбав це право.

Дієздатність, тобто здатність своїми діями набувати і здійснювати цивільні права, створювати для себе обов'язки і виконувати їх, виникає у громадянина після досягнення 18 років. У ряді випадків повна дієздатність може наставати і до досягнення 18 років. Наприклад, ЦК України міститься норма, згідно з якою в разі, коли законом дозволяється одружуватися до досягнення 18 років, шлюб неповнолітній набуває дієздатності в повному обсязі з часу вступу в шлюб. Якщо ж шлюб розірвано, дієздатність зберігається подружжям, що розірвали шлюб, які не досягли повноліття.

Громадянин може бути наділений повною дієздатністю до настання повноліття. Така норма

виникла в зв'язку з широким розвитком підприємницької діяльності, в тому числі і серед осіб, які не досягли 18 років, і була пов'язана не тільки з інтересами самих неповнолітніх, але і з турботою про стійкість цивільного обороту, що припускає створення певних гарантій для кредиторів.

Неповнолітній, який досяг 16 років, може бути оголошений дієздатним, якщо він працює за трудовим договором або за згодою батьків (усиновителів, опікунів) займається підприємницькою діяльністю.

Особи, які вступили в шлюб і стали дієздатними, або оголошені дієздатними в порядку емансипації, мають такі ж права і такі ж обов'язки, що і особи, які досягли 18 років: вони самостійно укладають будь-які угоди, відповідають за договірними зобов'язаннями, за зобов'язаннями виникають внаслідок заподіяння шкоди. Якщо над такими неповнолітніми було встановлено піклування, воно припиняється.

Цивільним Кодексом України встановлюється різний обсяг дієздатності громадян, які не досягли 18 років (якщо вони до цього віку не придбали дієздатність в повному обсязі). Неповнолітні розділені на дві групи. Малолітніми вважалися особи у віці до 14 років – це перша група, відповідно до другої групи входять неповнолітні у віці від 14 до 18 років. У межах першої вікової групи виділено неповнолітні у віці від 6 до 14 років та коло угод, які вони можуть здійснювати у цьому віці. Такий віковий поділ, здавалося б, дозволяє зробити висновок, що неповнолітні у віці до 6 років повністю недієздатні.

Однак такий висновок не є безперечним. По-перше, не можна забувати про значну за обсягом і значенням сферу суспільного життя, яка лежить за межами цивільно-правових відносин і не регламентується цивільним законодавством. Втім, у цій великій сфері поняття «дієздатність» далеко не завжди і не скрізь взагалі є застосовним.

По-друге, навіть у цивільних правовідносинах абсолютна недієздатність малолітніх зовсім не очевидна. Так, В. А. Белов, детально досліджуючи це питання, вказує кілька видів угод, фактично вчинених малолітніми дітьми до 6 років, а саме: купівля продуктів в підприємствах роздрібної торгівлі; міна; отримання і дарування подарунків, вартість яких, до речі, не завжди дозволяє віднести угоду до категорії дрібних побутових; отримання та передача іграшок у безоплатне користування; безоплатне зберігання іграшок; участь в іграх і парі. Як вірно зазначає з цього приводу автор, позовів про застосування наслідків недійсності зазначених угод ніхто ніколи не пред'являє, отже, такі угоди повсюдно визнаються дійсними.

ЛИТЕРАТУРА

1. Разумовская Т. В. Правовая личность в условиях современного государства (теоретико-правовой аспект) : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук / Т. В. Разумовская. — Волгоград, 2004. — 24 с.
2. Харитонов Е. О. Гражданское право Украины / Е. О. Харитонов. — Х. : Одиссей, 2004. — 568 с.
3. Кулапов В. В. Правосубъектность ребенка в Российской Федерации / В. В. Кулапов // Вопросы теории государства и права. — 2003. — Вып. 4 (13). — С. 149 — 155.
4. Белов В. А. Занимательная цивилистика: Вопросы гражданской правосубъектности и абсолютных субъективных гражданских прав / В. А. Белов // Законодательство. — 2003. — № 6. — С. 54 — 59.
5. Черноморец А. Е. Свобода как гражданско-правовая категория / А. Е. Черноморец // Юрист. — 2003. — № 11. — С. 9 — 14.

АНОТАЦІЯ

Форманюк В.І. Вік як умова правосуб'єктності особи. – Стаття.

Стаття присвячена питанням змісту категорії правосуб'єктність в цивільному праві. Автор обґрунтовує своє бачення категорії «вік». У статті на основі комплексного дослідження наукової літератури автором визначається базова умова, що визначає зміст правосуб'єктності .

Ключові слова: категорія правосуб'єктність, правоздатність, дієздатність, категорія «вік».

АННОТАЦИЯ

Форманюк В.И. Возраст как условие правосубъектности лица. – Статья.

Статья посвящена вопросам содержания категории правосубъектность в гражданском праве. Автор обосновывает свое видение категории «возраст». В статье на основе комплексного исследования научной литературы автором определяется базовое условие, которое определяет содержание правосубъектности.

Ключевые слова: категория правосубъектность, правоспособность, дееспособность, категория «возраст».

SUMMARY

Formanyuk V.I. The age as a condition of legal entity. – Article.

Article is devoted to the category personality in civil law. The author justifies his vision category of «age». The article is based on a comprehensive study of the scientific literature by the author defined the basic condition that determines the content of the law.

Keywords: category «personality», efficiency category, capacity, category «age».